

**Kasvun mahdollisuus –
positiivisen rakennemuutoksen
hyödyntäminen Pirkanmaalla**

Siltasopimus
tammikuu 2019

Sisällysluettelo

1. Pirkanmaan positiivinen rakennemuutostilanne	3
2. Pirkanmaan siltasopimuksen tavoitteet ja lähtökohdat	3
3. Työvoiman saatavuus ja teollisuuden kilpailukyky	4
4. Pirkanmaan työllisyyspotentialin ja T&K –alustojen hyödyntäminen	8
5. Kiertotalouden osaamistarpeet	10
6. Sujuva ja ilmastoystävällinen liikenne	11
7. Tilannekuva ja sopimuksen seuranta	13
8. Siltasopimuksen hyväksyminen	14

1. Pirkanmaan positiivinen rakennemuutostilanne

Pirkanmaa on kasvava yli puolen miljoonan asukkaan koulutus-, teollisuus-, vienti- ja palvelumaakunta, joka tarjoaa mahdollistavan ympäristön tulevaisuuden menestykselle. Pirkanmaan työttömyys alenee maan kärkivauhtia, rekrytointivaikeudet ja yritysten kasvu sekä kannattavuus ovat maan kärkeä. Pirkanmaa on vahvasti mukana kansainvälisessä kilpailussa yritysten ja työpaikkojen sijaintipaikoista. Maakunta toimii kansallisena uutta luovan kehityksen edelläkävijänä. Pirkanmaalle suunnatuille lisätoimille voidaan saada erinomainen vastine sekä lyhyellä että pidemmällä aikavälillä.

Pirkanmaalle suunnatut lisäresurssit toteuttavat maakunnallisia tavoitteita:

Pirkanmaalla yhdistellään älykkäästi osaamista, huolehditaan koulutuksen työelämävastavuudesta, muunnetaan teknologiateollisuuden rakennemuutosta kasvuksi sekä vahvistetaan maakunnan globaaleja kilpailuetuja ja kansainvälistä vetovoimaa. Maakunnassa hyödynnetään uudenlaisella tavalla elinvoima- ja kulttuuritoimintojen rajapintoja. Maakunnan korkeakoulu-, oppilaitos- ja yritysverkosto on yhä vahvempi ekosysteemi, jossa tutkimus ja elinkeinoelämä pelaavat yhteen ja julkinen sektori tukee onnistumista. Eri alojen osaajien kohtaamiselle on yhä vetovoimaisempia alustoja.

Pirkanmaalla digitaalisuus ja uusi teknologia ovat osa arkea niin teollisuudessa kuin muissakin toiminnoissa. Älykkäät ratkaisut integroidaan suoraan maakunnan infrastruktuuriin. Maakunnan toimijat edistävät yhdessä niin robotiikan, tekoälyn kuin alustataloudenkin kehittyviä sovellutuksia. Pirkanmaa on kiertotalouden edelläkävijä ja uuden kestävä kasvun luoja. Maakunnassa biotalous ja uusiutuvat energiaratkaisut ovat tärkeitä alueen kasvualustoja. Pirkanmaalla on kansallisesti merkittävä turvallisuusalan klusteri. Maakunnassa on läsnä lähes kaikki keskeiset turvallisuustoimijat ja lisäksi paljon turvallisuusalan yrityksiä.

Pirkanmaa tarjoaa liikkumisen ja kuljetusten helppoutta, joka on perusta ihmisten sujuvalle arjelle, menestyvälle yritystoiminnalle ja palveluiden saavutettavuudelle. Maakunta kehittää kestävää yhdyskuntarakennetta ja Pirkanmaa on edelläkävijä älyliikenne- ja älypalvelusovellusten käytössä.

2. Pirkanmaan siltasopimuksen tavoitteet ja lähtökohdat

Siltasopimuksen tavoitteena on mm. nopeuttaa työllistymistä, uudistaa osaamista, tukea työpaikkojen syntymistä, vauhdittaa investointeja ja sujuvoittaa alueen logistista toimivuutta. Siltasopimus on valtion (TEM, VM, YM, OKM, LVM) ja alueen yhteinen prosessi, jossa molemmat osapuolet sitoutuvat mahdollisuuksiensa mukaan edistämään kasvun mahdollisuuden hyödyntämistä. Se perustuu toimijoiden yhteistyöhön ja alueen tilanteen ja toimenpiteiden tarkasteluun horisontaalisesti - samaan aikaan useiden hallinnonalojen ja maakunnan kautta. Erityisessä tarkastelussa ovat lyhyen tähtäimen toimet, jotka käynnistyvät ja toteutuvat vuosina 2019–2020. Toimenpiteitä toteutetaan valtion ja kuntien kehysten ja talousarvioiden puitteissa, eivätkä asiakirjan kirjaukset sido osapuolia.

Tampereen kaupunkiseudun kunnat Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Tampere, Vesilahti ja Ylöjärvi sopivat maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämistoimenpiteistä suoraan valtio-osapuolen kanssa MAL-sopimuksessa. Tampereen kaupunkiseudun osalta MAL-sopimuksessa esitetään hankkeet, joita myös Pirkanmaan siltasopimus tukee.

Siltasopimuksen toimet sovitetaan yhteen seutukaupunkien osaavan työvoiman saatavuutta tukevien hankkeiden kanssa. Hankkeilla tavoitellaan joustavia koulutusmalleja, työllistymisen tukemista paikallisella yhteistyöllä, kansainvälisyyden hyödyntämistä ulkomaisen työvoiman saatavuudessa sekä yritysverkostoa.

Siltasopimus perustuu Esko Ahon selvityshenkilötyössään (24.8.2017) tekemiin johtopäätöksiin, jotka tiivistetysti liittyvät siihen, että kasvupotentiaalin tehokas hyödyntäminen on niin iso haaste, että siihen tarvitaan erillistoimia ja -rahoitusta. Onnistuminen edellyttää alueen omien ja kansallisten toimien tehokasta yhdistämistä työvoiman saatavuuden, saavutettavuuden, asumisen, koulutuksen, tietopohjan ja alueen tunnettuuden osalta. Jos tarvittavissa toimissa ei onnistuta, osa kasvupotentiaalista jää hyödyntämättä.

Pirkanmaalla on tunnistettu seuraavat teemat, joihin siltasopimuksen toimia halutaan suunnata: työvoiman saatavuus ja teollisuuden kilpailukyky, työllisyyspotentiaalin ja T&K-alustojen hyödyntäminen, kiertotalouden osaamistarpeet ja sujuva liikenne sekä Tampereen yliopiston jatkuvan oppimisen ekosysteemin rakentaminen. Investointien ja rakentamisen esteitä puretaan koko maakunnan alueella.

3. Työvoiman saatavuus ja teollisuuden kilpailukyky

Koko Pirkanmaan alueella on haasteena työvoiman yleinen saatavuus ja työvoiman kysyntään ja tarjontaan liittyvä kohtaamattomuus. Yrityksillä on rekrytointivaikeuksia ja samaan aikaan maakunnassa on suuri joukko työnhakijoita, joilla on koulutustarve, joko puutteellisen tai vanhentuneen osaamisen tai tutkinnon puuttumisen vuoksi. Pirkanmaalla tarvitaan lisäpanostuksia työllistävien alojen vetovoimaisuuteen ja maakunnassa on tarpeen kehittää yritysten palveluja huomioiden työmarkkinatilanteen luomat palvelutarvemutokset.

Kasvun mahdollisuudet ja etenkin teknologiateollisuuden rekrytointitarpeet edellyttävät alueellista ja kansallista yhteistyötä ja osaamisen jatkuvaa päivittämistä yritysten kasvun vauhdittamiseksi.

Pirkanmaan siltasopimuksessa esitettyjen toimien erityisenä painotuksena ovat alueen vienni- ja teknologiateollisuuden ajankohtaiset toimenpidetarpeet. Pirkanmaa on merkittävä suomalainen kasvu- ja teollisuusmaakunta sekä uuden viennin luoja. Maakunnan osaamis-, digitalisaatio- ja teollisuuspotentiaalin yhdistelmä lupaa paljon myös tulevaisuudessa. Pirkanmaalta löytyy monipuolista huippuosaamista, mutta samaan aikaan on varmistettava perusosaamisen tason nosto ja tarjonta. Digitaalisuus, lisätty todellisuus ja koneäly voidaan täysimääräisesti hyödyntää ainoastaan siten, että myös perusosaamiseen panostetaan. Maakunnassa on tarpeen tukea myös kansainvälisiä rekrytointeja tekeviä yrityksiä.

Digitalisaatio on yksi tuotannon tuottavuuden kehittämisen avain. Pirkanmaalla digitalisaatiota edistetään älykkään erikoistumisen strategian toimilla. Älykäs erikoistuminen hyödyntää erityisesti Tampereen kaupunkiseudun ohjelmallisia (INKA, 6Aika, Smart Tampere) valintoja. Pirkanmaan älykkään erikoistumisen sisältökärjet ovat teollisuuden digitalisaatio, kiertotalous ja älykkään kaupungin ratkaisut sekä hyvinvoinnin ja terveyden palvelut ja järjestelmät.

Teollisten työpaikkojen vetovoimaisuuden vahvistamiseksi tarvitaan mm.:

- Osaamisen nopeaa tunnistamista ja osuvaan osaamiseen tähtäävän prosessin edelleen kehittämistä sekä koulutuksen ja yritysten yhteistyön tiivistämistä uusiin osaamistarpeisiin vastaaviksi.
- Kokoavaa alueen teollisen ekosysteemin tulevaisuudentiteetin rakentamista ja tunnettuuden vahvistamista ja toimia teollisen työn houkuttelevuuden lisäämiseksi.
- Panostuksia uusien kansainvälistä kiinnostavuutta lisäävien osaamisten, konseptien ja investointien synnyttämiseksi.

Käynnissä / liikkeelle lähdössä olevat toimenpiteet			
Teema: Työvoiman saatavuus ja teollisuuden kilpailukyky			
Toimenpide	Vastuutahot	Rahoitus (päätetty + haettu)	Arvioitu lisärahoitus -tarve
1. Tarvelähtöinen jatkuvan oppimisen verkostomallinen ekosysteemi Pirkanmaalle: - mallin rakentaminen - moduulit ja osaamiskokonaisuudet yliopistojen ja ammattikorkeakoulun yhteistarjontana mm. teollisuuden ja teknologian alan tarpeisiin - rekrytoivat asiantuntijaohjelmat.	Tampereen uusi yliopisto, Tampereen kauppakamari ja muut sidosryhmät, työnantajat, Pirkanmaan ELY-keskus, Pirkanmaan TE-toimisto, OKM, TEM.	3,0 M€ (OKM, strategiarahoitus kokonaisuudelle, 2 vuotta) 1,3 M€ (OKM, moduulien rahoitus kokonaisuudelle, 3 vuotta) 0,7 M€ (TEM)	Mahdollinen lisätarve arvioidaan syksyllä 2019.
2. FITech-konsortio. Kansallisen ICT-alaan keskittyvän koulutuskokonaisuuden luominen. (Tutkintojen osista muodostuvat kokonaisuudet.) Koulutus toteutetaan yliopistojen ja yritysten yhteistyönä. Toimet ovat vastaus ajankohtaisiin osaamisen puutteisiin.	Aalto yliopisto yhteistyössä Tampereen, Lappeenrannan, Oulun, Turun Vaasan yliopistot ja Åbo Akademi OKM.	10,0 M€ (koko verkostolle) Tampereen uusi yliopisto 2,5 M€	
3. Uudet toimet tulevaisuuden työelämälähtöisten koulutuspolkujen rakentamiseen teollisuuden ekosysteemissä.	Pirkanmaan oppilaitokset: Tredu, TAKK, SASKY, VAAO, OKM.	0,7 M€ (OKM, yhteensä oppilaitosverkostolle)	0,5 M€
4. Kansainvälisten osaajien houkuttelu Pirkanmaalle. Taustalla mm. teknologiateollisuuden osaamistarpeet ja ulkomaisten erityisasiantuntijoiden ajankohtainen tarve. Kytkeä mm. Talent Boost, Team Finland Knowledge hankkeisiin ja Talent Tampere -toimintaan.	TEM, OKM, Tampereen kaupunki, Tampereen yliopisto, Pirkanmaan TE-toimisto, kunnat, kuntayhteistyö, elinkeinoelämän järjestöt.	Muut rahoitukset aihepiiriin: TEM:n ja OKM:n 0,83 M€ erityisavustus maahanmuuttajien osaamiskeskus -toiminnan käynnistämiseen 2019 ja AIKO rahoitus 2019 Talent Hub toiminnan käynnistämiseen 0,5 M€. ESR-rahoitus Kasvu kv osaajista -hankkeet (2018) sekä Työvoiman liikkuvuus Euroopassa -hanke.	0,5 M€

Mahdolliset uudet toimenpiteet			
Teema: Työvoiman saatavuus ja teollisuuden kilpailukyky			
Toimenpide	Vastuutahot	Rahoitus (haettu)	Arvio rahoitus-tarpeesta
5. Proaktiivinen yritysten ja yritysverkostojen TÄSMÄ-koulutusohjelma. Kokonaisvaltainen yritysten henkilöstön kehittäminen opetusteknologioita ja uudenlaisia oppimis- ja oivaltamisympäristöjä luoden. (mm. digitaalisuus, kiertotalous, kansainvälistyminen)	Pirkanmaan ELY-keskus, Pirkanmaan TE-toimisto, Team Finland TEM.	0,5 M€ (päätetty)	0,5 M€ Tarkentuu jatkovalmistelussa.
6. Rekrytoivat koulutusohjelmat teollisuuden tarpeisiin. A) Kolmivuotinen koulutusohjelma, joka sisältää mm. koulusteknologioiden uudistamista, älykkäiden (digitaalisten) osaamisen tarpeiden tunnistustyökalujen kehittämistä. B) Räättälöity koulutusohjelma ICT – alan yritysten tarpeisiin. Lisätään koulutusvolyymejä ja ohjausresursseja sekä tuotetaan uudenlaisia älykkäitä osaamisen tunnistustyövälineitä ja oppimismetodeja.	Pirkanmaan ELY-keskus, Pirkanmaan TE-toimisto, yritykset, oppilaitokset, TEM.	0,5 M€ (päätetty kohta A) 0,6 M€ (päätetty kohta B)	0,5 M€ (kohta A) 0,4 (kohta B) Tarkentuu jatkovalmistelussa.
7. Ammatillisen koulutuksen kehittämishankekokonaisuus Pirkanmaalla (koostettu kouluttajien hankeaihoista): -Uudenlainen yhteistyöalustasta teollisuuden perusosaamisen ja vetovoiman vahvistamiseksi. - PK-yritysten työntekijöille suunnattu henkilöstön ICT- ja digi-osaamisen kehittämiskokonaisuus sekä rekryointitarpeista lähtevä osaamisen kehittäminen työpaikoilla yhteistyössä yritysten kanssa mm. teollisuuden, kaupan ja taloushallinnon, logistiikan aloille. - Oppimisympäristön kehittäminen yhteistyössä Länsi-Pirkanmaan teknologiateollisuusyritysten kanssa. Koulutusohjelmien käynnistäminen valmistavan teollisuuden tarpeisiin. - Konepajavalmistuksen osaamisen uudenlaisen kehittämisen sekä kiertotalouden ja huollon osaamisen ja uudistaminen. Kehittämiskokonaisuuden toimenpiteet täsmentyvät kevään 2019 aikana.	Vastuutahot tarkentuvat myöhemmin. Ammatilliset oppilaitokset, yritykset, OKM. Tredu, yritykset, yrittäjäjärjestöt, kuntien elinvoimapalvelut, OKM. SASKY, yritykset, OKM. TAKK, yritykset, OKM.		3,75 M€ Tarkentuu toimenpiteiden suunnittelun myötä. (0,2 M€) (0,5 M€) (0,7 M€) (2,35 M€)

Mahdolliset uudet toimenpiteet			
Teema: Työvoiman saatavuus ja teollisuuden kilpailukyky			
Toimenpide	Vastuutahot	Rahoitus (haettu)	Arvio rahoitus-tarpeesta
8. Muutoksen mahdollisuuksien hyödyntäminen. Muutosturvan toimintamallin aktivointi ja kehittäminen huomioidulla rakennemuutoksen mahdollisuudet työvoiman nopealle siirtymiselle uusiin tehtäviin (yksilölliset koulutusratkaisut).	Pirkanmaan TE-toimisto, Pirkanmaan ELY-Keskus, TEM, OKM.	0,3 M€ (TEM) 0,3 M€ (OKM, työvoimakoulutuksen rahoitus, VOS)	
9. Älykäs tehdaslaboratorio Hämeen ammattikorkeakoulun tiloihin Valkeakoskelle. Kehitysyhteistyö yritysten kanssa, moderni automaation testiympäristö. Teollinen internet ja IoT-teknologia ovat kehitty vauhdilla ja osaajien kysyntä kasvaa.	HAMK, OKM, Valkeakosken kaupunki, yritykset.		0,25 M€ HAMK ottaa esille uusia sopimuksia tehtäessä OKM:n kanssa.
10. Talent Boost – Kasvua kansainvälisistä osaajista. Vahvistetaan kansainvälisten osaajien houkuttelua ja rekrytointia alueille, kansainvälisten osaajien ja yritysten kohtaamista sekä työmarkkinoiden, start up- ja innovaatiotoiminnan avoimuutta ja houkuttelevuutta kansainvälisille osaajille. Siltasopimusalueet kehittävät kansainvälisiin osaajiin liittyvää yhteistyötä alueen eri toimijoiden välillä asiakaslähtöisten palveluprosessien luomiseksi. Siltasopimusalueiden kansainvälisiin osaajiin liittyvä työ kytetään kansalliseen Talent Boost -toimenpideohjelmaan, kuten Business Finlandin koordinoimaan kv. osaajatyöhön. Kansainvälisten osaajien rinnalla vahvistetaan muun ulkomaisen työvoiman rekrytointia ja kehitetään yhdessä Talent Boost -toimenpideohjelman kanssa sujuvia prosesseja ja palvelupolkuja. Samanaikaisesti tehostetaan maassa jo asuvan kv -työvoiman osaamisen tunnistamista ja rekrytointia. Varsinaisista toimenpiteistä sovi-taan myöhemmin.	Siltasopimusalueet, TEM, Business Finland, OKM. Vastuutahot tarkentuvat.		Tarkentuu toimenpiteiden suunnittelun myötä.

4. Pirkanmaan työllisyyspotentiaalın ja T&K-alustojen hyödyntäminen

Pirkanmaa on kasvava ja toimintaympäristöään älykkäästi uudistava maakunta. Maakunnan asukasluvun ennakoitaan nousevan noin 600 000 vuoteen 2040 mennessä. Maakunnan toiminnot on uudistettava vastaamaan tulevaisuuden vaateita liikkumisen, asumisen, palvelujen ja tuotannollisten toimintojen osalta. Tämä edellyttää mittavia investointeja, jotka sisältävät merkittävän työllisyyspotentiaalın.

Käynnissä / liikkeelle lähdössä olevat toimenpiteet			
Teema: Pirkanmaan työllisyyspotentiaalın ja T&K-alustojen hyödyntäminen			
Toimenpide	Vastuutahot	Rahoitus (päätetty + haettu)	Arvio lisärahoitustarpeesta
11. Lisäresurssi nopeasti osaamistarpeisiin vastaavaan lyhytkestoiseen ammatilliseen koulutukseen sekä yksilöllisiin opiskelun tukitoimiin. Vastaa akuutteihin rekryointitarpeisiin.	OKM, Pirkanmaan ammatilliset kouluttajat.	1,5 M€ (päätetty)	1,0 M€ Tarkentuu myöhemmin.
12. Aluepalvelumallın kehittäminen yhteistyössä kuntien elinvoimapalvelujen, kouluttajien ja yritysten kanssa. Uudet työtavat ja mallit osaamisen kohtaantoon, palvelumuotoilu, toimintojen niveltämiseen muihin palveluihin sekä yritysten rekrytoinnin tukeminen. Sisältöä täsmennetään kevään 2019 aikana.	TEM, Tredu, kunnat, alueen yritykset.	Malli käynnissä.	0,1 M€ Tarkentuu kevään 2019 aikana.

Tampereen kaupunkiseudulla on käynnissä tai käynnistymässä useita suuria rakennushankkeita kuten Raitiotie-hanke, Tampereen kansi ja areena -hanke sekä Hiedanranta. Hankkeilla turvataan alueen tulevaisuuden kehitystä, elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä. Näitä hankkeita varten tarvitaan uudenlainen ennakointimalli, jonka avulla pidempikestoinen osaavan työvoiman saatavuus voidaan varmistaa. Mallia voidaan pilotoida Tampereen Raitiotie -hankkeessa, jonka jälkeen se on hyödynnettävissä muissa rakennushankkeissa.

Käynnissä / liikkeelle lähdössä olevat toimenpiteet			
Teema: Pirkanmaan työllisyyspotentiaalın ja T&K -alustojen hyödyntäminen			
Toimenpide	Vastuutahot	Rahoitus (haettu)	Arvio rahoitustarpeesta
13. Suurhankkeiden osaamisen hallintaprosessin ja osaavan työvoiman saatavuuden mallintaminen ja pilotointi hankkeissa. Osaajien tunnistaminen ja toimialakohtainen työnvälitys digitaalista tekoälyalustaa hyödyntäen sekä työvoimatarpeen ennakointimallın luominen. Osaajien koulutus.	Tampereen kaupungin työllisyyspalvelut, Tredu, Pirkanmaan TE-toimisto, Pirkanmaan ELY -keskus, TEM, OKM. Vastuutahot tarkentuvat.	0,15 M€ (saatu/ TEM, osaajien koulutus) 0.03 M€ (saatu/AIKO)	1,0 M€ Tarkentuu jatkovalmistelussa.

Pirkanmaan tutkimus- ja oppilaitokset muodostavat valmistavan teollisuuden tärkeimmän kansallisen ja eurooppalaiseen DIH-verkostoon (Digital Innovation Hub) kuuluvan osaamiskeskittymän, joka palvelee koko läntisen ja eteläisen Suomen robotisaatio-, IoT- ja AI-kehitystä. Tampereen DIH:n palvelumallin kehittämiseen ja läntisen Suomen DIH-yhteistyön vauhdittamiseen on tärkeää panostaa.

Mahdolliset uudet toimenpiteet			
Teema: Pirkanmaan työllisyyspotentiaalin ja T&K –alustojen hyödyntäminen			
Toimenpide	Vastuutahot	Rahoitus (haettu)	Arvio rahoitustarpeesta
14. Tampereen DIH:n palvelujen kehittäminen ja läntisen Suomen DIH-yhteistyön vauhdittaminen ja alueen osaamiskeskittymän vahvistaminen ja palvelujen kehittäminen. Täsmentyy sisällöllisesti myöhemmin.	Tampereen yliopisto, VTT, ammatilliset oppilaitokset, läntisen Suomen yhteistyötahot.		Täsmentyy myöhemmin.
15. Heräämö nopean muutoksen ajamiseen tekoälyä koskevan osaamisen varmentamisessa. Heräämön toiminta sisältää tekoälyn perusosaamisen varmentamisen Pirkanmaan yrityksissä ja tekoälyn soveltamisen konkreettisten kokeilujen avulla demopohjaisesti yritysten tarpeisiin.	DIMECC, alueen toimijat, TEM.		1 M€

Tampereen korkeakoulu yhteisö on maan monipuolisin yhtenäinen SOTE -alan osaamiskeskittymä ja alan työvoiman kouluttaja. SOTE- ja maakuntaudistus synnyttää merkittäviä tarpeita TKI-toiminnan ja osaamisen kehittämisen uudistamiseen monitieteisyyttä, -ammattillisuutta, digitalisaatiota ja tekoälyä painottaen. Korkeakoulujen, ammatillisen koulutuksen, yritysten ja järjestöjen yhteistyöhön on luotava ja vakiinnutettava uusia toimintamalleja ja kehitys- ja tietopalustoja sekä kytkettävä alan huippuosaaminen entistä vahvemmin kansainvälisiin verkostoihin.

Käynnissä / liikkeelle lähdössä olevat toimenpiteet			
Teema: Pirkanmaan työllisyyspotentiaalin ja T&K –alustojen hyödyntäminen			
Toimenpide	Vastuutahot	Rahoitus (päätetty + haettu)	Arvio lisärahoitustarpeesta
16. Luodaan SOTE-yhteistyöalueen kattava osaamistarpeiden ennakointimalli ja kehitetään luotavia jatkuvan oppimisen osaamiskokonaisuuksia ja digitaalista SOTE-kampusta ennakointiyhteistyön pohjalta. Toimet sovitetaan yhteen SOTE-alan tarvelähtöisten jatkuvan oppimisen osaamiskokonaisuuksien toimien kanssa.	Tampereen yliopisto, yritykset, OKM.	Muut rahoitukset aihepiiriin liittyen. 0,3 M€ (päätetty)	0,5 M€

Mahdolliset uudet toimenpiteet			
Teema: Pirkanmaan työllisyyspotentiaalin ja T&K –alustojen hyödyntäminen			
Toimenpide	Vastuutahot	Rahoitus (haettu)	Arvio rahoitustarpeesta
17. Hyödynnetään muodostettavaa SOTE-alan osaamiskeskittymää ja sen puitteissa luotuja toimintamalleja ja tietotalustoja SOTE-palvelujen systemaattiseen kehittämiseen Pirkanmaan koordinoimalla yhteistyöalueella.	Tampereen yliopisto, ammatilliset kouluttajat, yritykset, TEM, OKM. Vastuutahot tarkentuvat.		0,5 M€

5. Kiertotalouden osaamistarpeet

Kiertotalous on yksi aikamme merkittävistä toimintojen ajureista ja se on Pirkanmaalla yksi keskeinen toimien painopistealue. Kiertotalouden teemaan liittyy läheisesti myös biotalous, jossa fokus on kestävässä ruuantuotannossa, puun kestävässä käytössä sekä erilaisten biopohjaisten sivuvirtojen hyödyntämisessä. Materiaalien tehokkaat kierrot ja kierrossa pitäminen sekä fossiilisten raaka-aineiden korvaaminen uusiutuvilla raaka-aineilla synnyttävät uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja haastavat alan osaamisen.

Kierto- ja biotalous tarjoavat uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia erityisesti teknologiateollisuuteen, muovi- ja kumiteollisuuteen ja metsäteollisuuteen. Business Tampereen Circhubs -hanke sekä Smart Tampere –ohjelman Älykäs teollisuus pyrkivät osaltaan tukemaan teollisuuden uudistumista, yhteiskehittämistä, kokeilukulttuuria ja yhteistyötä tutkimus- ja oppilaitosten kanssa. Nokian ECO3 kiertotalouspuisto on edelläkävijä teollisen mittakaavan kokeilu- ja pilotointiympäristönä. Kiertotalouteen panostetaan myös mm. Tampereen Hiedanrannassa ja Kangasalan Tarasten kiertotalousalueella. Tampereelta johdettava konsortio ”Kiertotalouden katalyytit: Innovaatioekosysteemeistä liiketoimintaekosysteemeihin” on yksi CICAT2025 –hanke, joka vauhdittaa Suomen tavoitetta olla johtava kiertotalouden maa vuoteen 2025 mennessä.

Mahdolliset uudet toimenpiteet			
Teema: Kiertotalouden osaamistarpeet			
Toimenpide	Vastuutahot	Rahoitus (haettu)	Arvio rahoitustarpeesta
18. Bio- ja kiertotalouden jatkuvan oppimisen tarpeisiin vastaaminen rakentuvassa uudessa ”tarvelähtöisessä jatkuvan oppimisen ekosysteemissä”. Toimet sisältävät alalle uudelleen koulutautumisen mahdollistavia oppimiskäsitteitä. Bio- ja kiertotalouden koulutusta Tampereen yliopistossa. Alueellisen kehittämisen alusta osana uuden Tampereen yliopiston bio- ja kiertotalouden koulutusta. Täsmenyy kevään 2019 aikana.	Tampereen yliopisto, TAMK, ELY, OKM, Verte Oy/ECO3 konsortio, Pirkanmaan Jätehuolto Oy, Pirkanmaalaisia bio- ja kiertotalouden yrityksiä. Vastuutahot tarkentuvat.		1,8 M€ Otetaan esiin korkeakoulujen seuraavan kauden tulossopimuksien valmistelussa.

Mahdolliset uudet toimenpiteet			
Teema: Työvoiman saatavuus ja teollisuuden kilpailukyky			
Toimenpide	Vastuutahot	Rahoitus (haettu)	Arvio rahoitustarpeesta
19. Bio- ja kiertotalouden T&K-alustojen kehittäminen: Kehitetään uusia bio- ja kiertotalousalan konsortioita ja edistetään uusien investointien saamista alueelle. Vahvistetaan alueellista yrityskeskittymää, joka tarjoaa teollisen mittakaavan alustan yrityksille ja pilotointi- ja demonstraatiotoiminnoille. Täsmentyy kevään 2019 aikana.	Nokian kaupunki, Verte Oy, Pirkanmaan liitto, Tampereen yliopisto, Tredu, Business Tampere, ELY, TEM. Vastuutahot tarkentuvat.	Bio- ja kiertotalouden T&K-alustojen kehittäminen EAKR + valtio 0,2 M€ (myöntö valmistelussa)	0,8 M€

6. Sujuva ja ilmastoystävällinen liikenne

Pirkanmaa on tärkeä osa kansallista ja eurooppalaista liikenneverkkoa ja liikennepalvelujen järjestelmää. Pirkanmaan väylät tarvitsevat investointeja, jotka samalla parantavat tavaraliikenteen ja ulkomaankaupan kuljetusten kilpailukykyä, sujuvoittavat työmatkaliikennettä ja vastaavat päästöjen vähentämisen tavoitteisiin. Maakunnan valtateillä liikkuu paljon teollisuuden kuljetuksia, jotka ovat lähtöisin sekä Pirkanmaalta että laajalta alueelta ympäri Suomea ja Suomen ulkopuolelta. Näiden kuljetusten merkitys elinkeinoelämälle on suuri.

Tampereen kaupunkiseudun MAL4-sopimukseen tähtäävässä suunnittelussa tarkastellaan ja määritetään kaupunkiseudun tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta vaikuttavimpia hankkeita. Siltasopimuksen yhteydessä tunnistetut kaupunkiseudun hankkeet ovat esillä myös MAL-suunnittelussa.

Siltasopimuksen valmistelun yhteydessä on tunnistettu erityisesti työllisyyden ja teollisuuden positiivista kehitystä tukevia liikennehankkeita. Siltasopimuksessa esitetyillä liikennehankkeilla ei toistaiseksi ole rahoitusta, vaan ne edellyttävät erikseen päätettävää erillisrahoitusta.

Siltasopimuksen toimenpiteitä edistetään mahdollisuuksien mukaan ja valtio-osapuoli arvioi valtakunnan kannalta merkityksellisiä liikennejärjestelmän kehittämistoimia ja niiden edellyttämää rahoitusta maantielain mukaisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelun yhteydessä. Liikenne- ja viestintäministeriö arvioi tulevia ostoliikennesopimuksia ja velvoitepäätöksiä tehtäessä mm. alueiden tarpeita, ja päätökset osto- ja velvoiteliikenteen kohdentamisesta tehdään osana LVM:n osto- ja velvoiteliikenteen valmisteluprosessia. LVM ei sitoudu alueellisten selvitysten ja toimenpiteiden tekemiseen, mutta selvittää liikennetarpeita, matkaketjujen toimivuutta ja liikennepalveluiden mahdollisuuksia valtakunnallisella tasolla liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelun yhteydessä.

Joukkoliikenteen hankekori: Joukkoliikenteellä voidaan edistää työvoiman liikkuvuutta ja samalla toteuttaa ilmastotavoitteiden saavuttamista. Joukkoliikenteen edistämisessä on tärkeää tukea kaupunkirakenteen edellyttämää tehokkaan joukkoliikenteen muodostamista, sekä näiden alueiden ulkopuolisen joukkoliikennetarjonnan ylläpitoa ja kehittämistä. Junaliikenteen kehittäminen on keskeistä väleillä Tampere-Tesoma-Nokia, Tampere-Ruutana-Orivesi ja Tampere-Lempäälä-Akaa. Lähijunaliikenteen kehittäminen edellyttää investointeja raiteisiin ja seisakkeisiin. Olemassa olevien asemanseutujen keskeiset kehittämiskohteet ovat Nokialla

ja Lempäälässä. Lähiliikenteen kehittämisen ja potentiaalın hyödyntämisen keskeisiä seisakkeita ovat Tesoma ja Ruutana. Lähijunaliikenteen kehittyessä tulee joukkoliikennetuen kasvaa.

Kaupunkirakenteessa on tärkeää edistää joukkoliikennekäytävien muodostumista, jotka tukevat myös raideratkaisujen edellyttämän maankäytön kehittymistä. Joukkoliikenteen runkoyhteyksiä lähtee Tampereen keskustasta kehyskuntiin, joista Pirkkalan, Kangasalan ja Ylöjärven suuntia suunnitellaan raitioteihin tukeutuvana. Kehitettäviä kaupunkiseudun joukkoliikennealueen ylittäviä joukkoliikenteen yhteysvälejä ovat mm. Tampere-Sastamala, Tampere-Valkeakoski, Tampere-Akaa, Parkano-Ikaalinen-Tampere, Parkanon rautatieaseman liikennejärjestelyt ja lähiliikenne raiteilla väleillä Tampere-Nokia ja Tampere-Akaa ja Tampere-Orivesi-Mänttä-Vilppula.

Merkittävimpien liityntäpysäköintialueiden suunnittelu ja toteuttaminen on ajankohtaista etenkin kaupunkiseudulle suuntautuvien työmatkojen turvaamiseksi sekä joukkoliikenteen käytön lisäämiseksi. Seudullisesti merkittäviä liityntäpysäköintialueita on mm. Sastamalassa, Parkanossa ja Akaassa. Paikallisesti merkittävä kehittämisalue on Tesoman rautatieaseman rakentamisen yhteydessä.

Liikenteen sujuvuuden ja ennakoitavuuden kehittämisen tärkeimmäksi priorisoitu hanke Pirkanmaalla: vt 12 Vaitinaron liittymän ohittava 3. kaista Tampereella, joka parantaisi etenkin työmatkaliikenteen sujuvuutta. Vaitinaron ruuhkautuminen jonouttaa liikennettä Rantaväylän tunnelille saakka, mikä aiheuttaa tunnelin sulkemisen lähes päivittäin. Iltapäivän huipputunnin liikenne koostuu pääosin työmatkaliikenteestä. (3 M€)

Monivaikutteinen työmatkaliikenteen ja teollisuuden saavutettavuushankkeiden kori (yli 5 M€ hankkeet):

-Vt 9 Suinulan ja Yliskylän ohituskaistaparit; Vt 9 on Tampereen ja Oriveden välillä maan vilkasliikenteisimpiä kaksikaistaisia teitä, jossa on raskasta liikennettä yli 1300 ajoneuvoa vuorokaudessa ja työmatkaliikenne ruuhkauttaa tien päivittäin. Tammervoiman biokaasulaitos käsittelee 90 000 tonnia biojätettä vuodessa, laitokselle suuntautuu kuljetuksia 95-140 ajoneuvoa vuorokaudessa. (9,5 M€)

-Vt 12 Raikun ja Varalan ohituskaistapari. Valtatiellä kulkee runsaasti eri tyyppisiä kuljetuksia. Raskaan liikenteen määrä tiellä on noin 700 - 850 ajoneuvoa vuorokaudessa. (8,5 M€)

Hankkeet joiden suunnittelua voidaan edistää:

-Vt 11 Murhasaaren ohituskaista. Agco Powerin moottoritehtaalle päätettiin juuri yli 100 miljoonan euron investoinneista ja myös Purson toiminta laajenee.

-Mt 65 Elovainion liikennejärjestelyt, Ylöjärvellä.

-Kehä2 –tien suunnittelu Tampereen kaupunkiseudulla.

-Vt3 Tampereen läntisen kehätien 3. kaista välille Lakalaiva – Sarankulma.

Teollisuuden, palvelualueiden ja työmatkaliikenteen hankekori alle (5 M€ hankkeet):

-Mt 66 Nallentien kiertoliittymä Virroilla. (0,6 M€)

-Mt 2595 sisääntulotien parantaminen ja Vanhan Tampereentien kiertoliittymä Ikaalisissa. (1,5 M€)

-Vt 12 liittymät mt2495 Karkunkyläntie ja mt44 Kiikkapääntie (1,35 M€) ja mt249 Tiisalan tie Sastamalassa.

Liittymät, joiden suunnittelua voidaan edistää:

-Mt 130 Tampereentien ja mt 304 Niementien liittymä.

Metsäteollisuuden hankekori:

-Mt 2742 Parkanon Asematien rakenteen parantaminen. (0,7 M€)

-Mt 13344 Alavantie Kihniössä. (1,1 M€)

-Mt 301 Keihonen – Kilpala tie. (2,25 M€)

-Mt 3200 Rautajärvi – Kynnärö tie. (0,5 M€)

Metsäteollisuuden kohteet, joiden suunnittelua voidaan edistää:

-Akaa Pointin alueen puutermiinalin ja pistoraitteen rakentaminen, joka palvelee koko Etelä-Suomen kehittyvää metsäteollisuutta.

Eri teollisuusalojen kuljetusten sujuvuutta parantava hanke:

-Mt 58 Vuorentien risteyssillan alikulkukorkeuden nostaminen. (0,25 M€)

Hankkeet, joiden suunnittelua voidaan edistää:

-Erikoiskuljetusten reittien parantaminen Pirkanmaalla.

-Mt 307 Valkeakoski–Pälkäne -tien rakenteen parantaminen.

-Mt 310 Valkeakoski - Kangasala -tien rakenteen parantaminen.

Kansallisen luokan saavutettavuushanke vt 3:n yhteysvälillä Tampere - Vaasa:

-Hämeenkyrön ohitustien rakentaminen. (65 M€) 3-tie on osa kansallista- ja eurooppalaista liikenneverkkoa, joka palvelee teollisuuden ja kaupan kuljetuksia sekä raskasta liikennettä. Hämeenkyrön kohdassa on tiellä pullonkaula, joka heikentää kuljetusten sujuvuutta ja täsmällisyyttä sekä lisää kuljetuskustannuksia ja päästöjä.

Pirkanmaan tieliikenteen merkittävät kehittämishankkeet:

-Vt 9 Tampere - Orivesi yhteysvälin parantaminen monipuolisin toimin. Valtatie 9 on Tampereen ja Oriveden välillä yksi Suomen vilkasliikenteisimpiä kaksikaistaisia teitä ja Tampereen päässä vilkkain. (140 M€, vaihe 1. 80 M€)

-Vt12 Vaitinaron eritasoliittymän rakentaminen. Liikenteellisesti eritasoliittymä palvelee erityisesti työmatkaliikennettä ja kuljetuksia. Eritasoliittymä mahdollistaa Hiedanrannan uuden maankäytön ja kytkemisen liikennejärjestelmään. (44 M€)

-Lempäälän ja Pirkkalan alueilla Puskiaisten oikaisu.

Kansallisen luokan raideliikenteen saavutettavuushanke, jonka suunnittelua on tärkeää edistää: Suomen pääradan kunto ja kapasiteetti ovat ratkaisevia koko Suomen ratajärjestelmän toimivuuden ja nopeuden näkökulmasta. Pääradan kapasiteetin lisäämiseen tähtäävät toimet: lisäraiteiden ja perusparannuksen samanaikainen suunnittelu ja toteuttaminen Tampere-Riihimäki –välillä sekä Päärata plus -yhteyksien parantamisen suunnittelu.

Lentoliikenteen ja lentokenttäkampuksen kehittäminen: Tampere-Pirkkalan lento- ja lentokenttäyhteyksien kehittäminen tukee alueen saavutettavuutta. Koko kampuksen kehittäminen on tärkeää osana palvelevaa liikenne- ja koulutusjärjestelmää. Tampere-Pirkkalan lentokentän vaikutusalueella toimii lentoliikenteeseen ja lentokoulutukseen kytkeytyvä kattava ilmailuorganisaatioiden kokonaisuus.

7. Tilannekuva ja sopimuksen seuranta

Siltasopimuksen toimenpiteiden päätöksenteko perustuu tietoon ja tilanneanalyysiin. Tarvittavaa tietoa tuotetaan oikeaan aikaan ja riittävän yksilöitynä. Siltasopimuksen toteutumista seurataan vuosina 2019 ja 2020.

- Positiivisen rakennemuutostilanteen arvioinnin tiedot kerätään saatavilla olevista tietolähteistä.
- Yrityksistä ja elinkeinoelämän edustajilta kerättävät tiedot täydentävät tilastopohjaista tilannekuvaa.

Toimenpiteiden seuranta kokoaa tietoa päätöksenteon tarpeisiin. Seurannassa koostetaan tietoa eri toimenpidekokonaisuuksien edistymisestä, joka luo kokonaiskuvaa siltasopimuksen toteutumisesta.

Sopimuksen seurannan rahoitus selviää myöhemmin.

8. Siltasopimuksen hyväksyminen

Työ- ja elinkeinoministeriön asettama siltatyöryhmä on hyväksynyt Pirkanmaan siltasopimuksen 23.1.2019.